

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARA GENEL BİR BAKIŞ

*Ali GÖÇER**

*Selçuk MOĞUL***

ÖZET

Türkiye'nin birçok açıdan dünyaya açıldığı son dönemde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi daha fazla önem kazanmıştır. Yabancılara Türkçe Öğretiminin ilk eseri Divanü Lugati't-Türk adlı eserdir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde her ne kadar uzun bir süre geçmiş olsa da henüz bu alanda tam bir kuramsal bir çerçeve oluşturulamamıştır. Bu durum da çalışmaların sistemli bir şekilde yürütülememesi gibi birtakım zorlukları ortaya çıkarmaktadır. Bu alanyazın taramasında, yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili çalışmalara genel bir bakışla değinilmiş ve bu alandaki gelişmeleri dikkate alarak karşılaşılan sorunlara ve çözüm önerilerine işaret edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe Öğretimi, literatür taraması, önemli çalışmalar.

A GENERAL PERSPECTIVE ON THE STUDIES IN ACCORDANCE WITH THE TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

ABSTRACT

Turkey was opened to the world in many respects. Recently, the teaching of Turkish as a foreign language has gained more importance. Divanü Lugati't-Türk is the first work of teaching Turkish to foreigners. At the teaching of Turkish as a foreign language has been a long time, but a complete theoretical framework in this area has not been developed yet. This also reveals some difficulties such as inability to work in a systematic way. At the screening of this literature, are addressed a general look at studies about teaching Turkish to foreigners and developments in this area, and has been pointed out the problems encountered and suggestions for solutions taking into account the developments in this field.

Key Words: Teaching Turkish as a foreign language, literature review, important studies.

Giriş

* Yrd. Doç. Dr., Erciyes Ü. Eğt. Fak. Türkçe Eğt. Böl. El-mek: aligocer@windowslive.com

** Erciyes Ü. Eğt. Bil. Ens. Türkçe Eğt. Böl. Yüksek Lisans Öğrencisi

Bilginin hızla yenilediği çağımızda, bireyin ve toplumun bilgiye ulaşması, bilgiyi kullanması ve yeniden üretmesi öncelikle bireylerde temel dil becerilerinin gelişmiş olmasıyla olanaklıdır (Girmen, vd., 2010: 133). Dil, insanların yaşamlarını düzenleyen, onları bir arada tutarak milletleşme çizgisine taşıyan, düşünmeyi, anlamlandırmayı ve anlamlandırılanın aktarılmasını sağlayan bir beceridir. Bu bağlamda dil, bireysel ve toplumsal yaşantının yaratıcısı ve yansıtıcısıdır.

Her dil, evreni kendine özgü bir biçimde algılar, kendine özgü bir biçimde yorumlar. Her dilin dünyayı anlama ve anlatmada tuttuğu yol birbirinden değişiktir. Çocuk gözünü, kendisini çepeçevre kuşatan bir dil içinde açar. Bu onun anadilidir. O dilin ses dizgesini edinir, o dilin anlama, anlatma yoluyla bilinci uyanır (Adalı, 1983: 31). Dünya zihnimize anadilimize göre biçimlenir. Biz çevremize anadilimizin penceresinden bakar; varlıkları, olayları, durumları hep onun anlama ve anlatma yolundan giderek kavrayıp dile getirebiliriz. Dilin taşıdığı büyük önem ve işlev Türkçe öğretimine ne kadar önem verilmesi gerektiğini göstermektedir (Özbay, 2002: 116).

Günümüz dünyasında ikinci dil / yabancı dil büyük bir önem kazanmıştır. İnsanlar hangi sektörde çalışıyor olurlarsa olsunlar bir yabancı dil hatta ikinci bir yabancı dil öğrenme ihtiyacını duymaktadırlar. Bir yabancı dil bilmenin ayrıcalık olmaktan çıkıp, herkesin sahip olması gereken bir özellik olduğu günümüzde yabancı dil eğitiminin önemi de artmıştır (Göçer, 2009;: 28).

Bu günün dünyasında yaşamın her alanında olduğu gibi eğitimde, de hızlı bir değişim ve dönüşüm görülmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak insanlar kendilerini küresel bir etkileşim çemberinin içinde bulmaktadırlar. Bu durum bir yabancı dil öğrenme ihtiyacını doğurmaktadır. Bu küresel etkileşim içerisinde etkin olan ulusların dilleri de doğal olarak önem kazanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye ve Türkçenin öneminin artması Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin önemini ortaya çıkartmaktadır.

Yöntem

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yaşanan gelişmelerin akademik çalışmalara dayalı olarak belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada alanyazın taraması yapılmıştır. Ele alınan akademik çalışmalardaki çıkarımlar, bu akademik çalışmalara dayalı olarak sorunlar, gelişmeler diye ikiye ayrılmış ve konu başlıklarının altında yapılan açıklamalarla beraber işlenmiştir. Bazı temel sorun ve gelişmelerden yola çıkılarak çeşitli öneriler oluşturulmaya çalışılmıştır.

Bu araştırmada, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili alanyazın taranarak alanla ilgili çalışmalara yönelik durum tespiti yapılması amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalar üç ana başlık altında ele alınmıştır. Bunlar: Yabancılar Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Türkiye'deki Durum. Türkiye dışında Yabancılar Türkçe Öğretimi Çalışmaları.

Yabancılar Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi

Tarihin bilinen ilk dönemlerinden beri gelişmiş, işlenmiş ve zenginleşmiş bir dil olarak karşımıza çıkan Türkçenin hem ana dili olarak hem yabancı dil olarak öğretimi konusunda yapılmış somut örnekler vardır (Karakuş, 2006: 12). Bu konuda söylenecek ilk örnek herkesin tartışmasız kabul edeceği Divanü Lugati't-Türk adlı yapıttır.

Divanü Lugati't-Türk Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan Türkçe-Arapça bir sözlüktür. Kaşgarlı Mahmut'un bu eseri Türkçe-Türkçe tek dilli bir sözlük yazıp Türkçenin Arapça kadar zengin bir dil olduğunu göstermekten ziyade Türkçe-Arapça iki dilli bir sözlük yazıp Araplara Türkçeyi öğretmeyi amaçlamaktadır (Adıgüzel, 2010: 28-29).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011*

Muhatabı yerli veya yabancı kim olursa olsun Türkçenin öğretilmesi amacıyla yazılan ilk eser olarak Kaşgarlı Mahmut'un *Divanü Lugati't-Türk* (1068-1072) adlı eserini kabul etmek gerekir. Çünkü Türkçenin bir devlet ve millet dili olarak kurallarının tespit edildiği ve öğretim amacıyla yazılan gramer nitelikli ilk eser *Divanü Lugati't-Türk*'tür. Kaşgarlı Mahmut, Araplara gelişmiş, bir bilim, kültür ve edebiyat dili halini almış olan Türkçeyi öğretmek amacıyla Bağdat'ta 8624 kelimenin yer aldığı *Divanü Lugati't-Türk* adlı eserini Arap alfabesiyle yazmıştır. *Divanü Lugati't-Türk*'ün Türkçenin zenginliğini ispat eden; Araplara da Türkçeyi öğretmeyi amaçlayan üstün bir eser olarak ortaya konulması, dil öğretimi ve dil şuuru açısından oldukça önemlidir (Karakuş, 2006: 16-17).

Yabancılara Türkçenin öğretimi için yazılan eserlerden ilki Kaşgarlı Mahmut'un *Divanü Lugati't-Türk* adlı eseridir (Barın, 2009: 122). Akyüz, Kaşgarlı Mahmut'un eserinde dil öğretimi konusunda başarılı bir yöntem izlediğini belirterek yöntemin başlıca özellikleri şu şekilde sıralamıştır (1994: 35):

- a. Önce ve hemen her zaman sadece kural verme değil, ilkin çok sayıda örnekten hareket edip kurala ulaşma yolunu izlemiş ve günümüz yabancı dil öğretiminde benimsenen bir yöntem uygulamıştır.
- b. Dil öğrenmede örneklerin, metinlerin önemini çok iyi görmüş, örneklerini günlük hayattan, atasözlerinden, şairlerden derlemiştir.
- c. Dil öğretirken Türk kültürünü de tanıtmaya amacı gütmüş, bu konuya özel bir önem vermiştir.
- d. Dil öğretiminde tekrarın önemini çok iyi kavradığından, önceden geçen bir kuralı gerektiğinde hatırlatmaktan çekinmemiştir.
- e. İzlediği bu başarılı yöntemleri buluncaya kadar çok çaba harcayan yazar, iki yıl içinde eserini üç kez yazıp beğenmemiş, dördüncü kez yazmıştır.

XI. yüzyıl (Karahanlı) Türkçesiyle yazılan bu yapıtta Türkçe deyim ve atasözlerine yer verilmiş, Türk ses, biçim ve anlam açısından incelenmiş, Türkçenin sözvarlığı üzerinde durulmuş, Türkler hakkında önemli bilgiler verilmiştir. Türkçenin XI. yüzyıldaki durumu ve tarihi gelişimini izleyebilmemiz açısından bu yapıt son derece büyük bir önem taşımaktadır (Hengirmen, 1993: 5). Köprülü de *Divanü Lügati't Türk*'ün temel birkaç özelliğini şu şekilde dile getirmektedir: '... Bu sadece bir lügat değil, Türk lehçeleri ve lehçelerin ses özellikleri, şekil bilgisi, kelimeler hakkında uzun uzun incelemeler yapılacak bir bilgi kaynağıdır. Tarihi coğrafya, tarih, mitoloji folklor bakımından emsalsiz bir vesikalar hazinesidir.'

Divanü Lugati't Türk'ten sonra Türkçenin öğretilmesi amacıyla yazılmış ikinci bir eser olduğu bilinen *Codeks Comanicus*'tur. *Codeks Comanicus*, hem Kıpçak Türklerine ve diğer topluluklara Kıpçak Türkçesini öğretmek hem de Kıpçaklar arasında Hıristiyanlık dinini yaymak amacıyla Latin alfabesiyle 1303-1362 yılları arasında (tahminen) Alman ve İtalyan misyonerler tarafından yazılmış bir eserdir. Eserde, sözlükten başka, İncil'den parçalar bulunan dinî metinler, atasözleri ve bilmece, tercüme ile birlikte yer almıştır ki bu durum Türk dilinin öğretimi maksadıyla yazıldığını gösterir. *Codeks Comanicus*, misyonerlerce, onların amaçları için yazılmıştır. Misyonerler, Kumanlar arasında Hıristiyanlığı yayabilmek için onların dillerini öğrenmişler, Hıristiyan dualarını Kuman Türkçesine çevirmişlerdir. Bu çevirileri Latin harfleriyle kaleme almışlardır. Bunun dışında Türkçe sözcüklerin Almanca karşılıklarını da yazmışlardır (Karakuş, 2006: 20-21).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

Eski Anadolu Türkçesi döneminin dil tarihi açısından en önemli olayı Karaman oğlu Mehmet Bey'in 15 Mayıs 1277 Perşembe günü yayımladığı “Bugünden sonra divanda, bargâhta, dergâhta, Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır” buyruğudur. Karaman oğullarının aksine Selçuklu ve Osmanlılarda sanatçılar ve devlet adamları Türkçeye rağbet göstermemiştir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde Türkçenin ana dil olarak öğretimi önem kazanmış ve medreselerde ders kitabı olarak okutulmaya yönelik birçok eser yazılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi kapsamına girebilecek yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili bilinen tek eser İbn ü Mühennâ Lûgati olarak da bilinen Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l-Lisân'dır (Açık, 2008: 2).

Kitâbü'l-İdrak Li Lisanü'l Etrak (Esirü'd-din Ebu Hayyan tarafından 18 ralık 1312 tarihinde tamamlanmıştır. Türkçenin bilinen ilk gramer kitaplarından biridir. Alfabe sırasına göre düzenlenmiş bir sözlük ve gramer olmak üzere iki kısımdan oluşmuştur (Karakuş, 2006: 21). Yabancılara Türkçenin öğretimi için yazılan eserlerden birkaçını şu şekilde sıralamak mümkündür: Arapça-Türkçe bir lûgat mahiyetinde olan ve Cemalü'd-din Ebi Muhammed Abdullahi't-Türkî tarafından yazılan *Kitâbu Bulğ atü'l-müştâk fi Luğ atü't-Türk ve'l-Kıfçak* (Karamanlıoğlu, 1994 : XXIV) adlı eser önemli çalışmalar arasındadır.

Türkçe öğretiminin tarihi, genel olarak Kaşgarlı Mahmud'un *Divanü Lügati't-Türk* adlı eseriyle başlatılır. Türkçe öğretimi açısından başyapıt sayılabilecek olan eser yöntem, plan ve tür olarak ortaya koyduğu çizgisiyle kendisinden sonra Kıpçak, Çağatay ve Orta Asya gibi sahalarda uzun süreli bir etki yaratmıştır. Bu etki altında bulunan İslamiyet'in kabulünden sonraki dönemde öne çıkan Türkçe öğretimi eserlerinden biri de Araplara Kıpçak Türkçesi öğretmek amacıyla yazılmış bir sözlük ve konuşma kılavuzu olan *Ed-Dürretü'l-Mudiyye fi'l-Lügati't Türkiyye*'dir (Tiryaki, 2011: 1).

Mısır'da yazılan ve yazarı bilinmeyen *El Kavani'l Külliye Li-Zabiti'l Lügati't-Türkiye* (Türk dilinin öğrenilmesi için bütün kurallar) Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmış bir dil bilgisi kitabıdır. Bir diğer eser Kıpçakça üzerine yazılmış bir dil bilgisi çalışması olan *Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lügati't-Türkiyye*'dir. Ali Şir Nevai'nin 15. Yüzyılda Türkçe sözlük olarak yazdığı, Türkçe ile Farsçayı karşılaştırdığı ve Türkçenin Farsçadan üstün olduğunu kanıtlamaya çalıştığı *Muhakemetü'l Lügateyn* eseri de zikredilmesi gereken önemli bir çalışmadır (Barın, 2009: 122-123). Nevai *Muhakemetü'l Lügateyn* adlı eserinde Türkçenin terim, kelime serveti, fiillerin çokluğu, eklerin işlevi ile ifade gücü bakımından Türkçenin Farsçadan üstün olduğunu ispat etmeye çalışmış ve eserinde Türkçenin öğretimiyle ilgili önemli metotları da vermiştir (Karakuş, 2006: 23-24).

Bu eserlerin kaleme alındığı dönemlerden sonra fazla ağırlık verilmeyen bu alan Osmanlı döneminde canlansa da asıl önemini geçen yüzyılın başlarında kazanmaya başlamıştır.

Pek çok yabancı bilim adamının Türkoloji alanında çalışmaya başlaması ve bu bilim adamlarının Türkoloji alanındaki çalışmaları sayesinde Türkçeyi öğrenmiş ve Türkçeye önemli hizmetler yapmışlardır. Mesela; yazılı ilk Türk kaynakları olan Orhun Abideleri'nin alfabesini çözümlenme şerefi, W. Tohmsen'e aittir (Erdem, 2009: 890).

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Türkiye'deki Durum

Türkiye, dünyaya açılan, dış ticaret hacmini gün geçtikçe artıran ve her yıl ülkesine milyonlarca turist çeken görüntüsüyle her vatandaşına ikinci bir dili öğretme mecburiyetindedir. Türkiye yabancılara Türkçe öğretimi hususunda bazı konularda oldukça geri kalmıştır. Bu gün üniversitelerin Türkoloji Bölümleri ve hatta Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalları, Türkçe Bölümleri, Türk dilinin öğretilmesi hususunda değil, tarihî ve kültürel

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

çalışmalara ve eski edebî örneklerle yoğunlaşmışlardır. Türk Dilinin standart bir gramer yapısının belirlenmesinde geç kalınmıştır (Ungan, 2006: 223).

Dünyada geniş coğrafyada konuşulan diller arasında önemli bir yeri olan Türkçenin ana dil olarak kullanıldığı ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Türkiye’de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için önemli çalışmalar yürütülmektedir. Gerek Türkiye içinde gerekse Türkiye dışında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini üstlenen kurum, kuruluş ya da merkezler bulunmaktadır.

Türkiye’de 1950 yılından sonra üniversiteler bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ciddi biçimde ele alınmaya başlanmıştır. Türkçenin öğretimi konusu aslında son yıllarda çok büyük bir önem kazanmıştır. Türk dünyası öğrenci projesi kapsamında 1991 yılından itibaren gençler lise ve üniversitelerde okumak, yüksek lisans ve doktora yapmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ülkemize getirilmektedir. Bu projenin amaçlarından biri; bağımsızlığını yeni kazanmış Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraha topluluklarındaki gençlere Türkiye Türkçesini öğretmek, Türk kültürü ve eğitim sistemini tanıtmaktır. Bu gençler aracılığı ile Türkçenin ve Türk kültürünün yeni nesillere aktarılmasını ve Türkiye Türkçesinin yaygınlaştırılmasını sağlamak amaçlanmıştır. Böylece bu ülke ve topluluklarla İsmail Gaspıralı’nın hedeflediği *dilde, fikirde, işte birlik* ilkesinin dilde birlik kısmıyla ilgili ilk adımlar atılmış olmaktadır (Açık, 2008: 2).

Birçok üniversite bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik lisansüstü eğitim vermeye başlamıştır. Gazi, Ankara vb. üniversitelerin bünyesinde kurulan Türkçe Öğrenim Merkezleri (TÖMER), eğitimlerinde kullanılmak üzere kitap seti hazırlatmışlardır. TİKA’nın (Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı) yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırlattığı ve temel, orta, yüksek ve ileri düzeyde sekiz kitaptan oluşan *Güneş-Türkçe Öğreniyoruz* adlı dil öğretim seti Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan önemli çalışmalar arasındadır (Göçer, 2009a: 1301).

Son zamanlarda yabancılara Türkçe öğretimi konusunda önemli çalışmaları dikkati çeken Yunus Emre Enstitüsü’nden de söz etme gerekir. Yurt içinde açtığı yaz okulları ile farklı ülkelerden gelen yabancı gençlere Türkçe öğretimi etkinlikleri düzenleyen Yunus Emre Enstitüsü’nün yurt dışında bu alanda yaptığı önemli çalışmaları bulunmaktadır.

2001 Avrupa Diller Yılı dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığı’nca Ankara’da düzenlenen ‘Avrupa’da Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi’ konulu uluslararası sempozyumun kapanış bildirisinde şöyle bir açıklama yer almaktadır: Uzun yıllardan beri Avrupa’da Türkçe konuşan toplumların, özellikle Avrupa demokratikleşme süreci çerçevesinde dil, edebiyat ve kültür mirasını genç kuşaklara aktardığı belirtilerek genç Avrupalı kuşaklar tarafından Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesi Avrupa’nın kültür dokusuna yeni bir boyut katacaktır (Bölükbaş, 2004: 20). Doğal olarak Türkçe Öğretimi eskiye nazaran ihtiyaç haline gelmekte ve daha ciddi bir değer kazanmaktadır. Bunun en önemli nedeni Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının ortasında yer alan Türkiye’nin bu coğrafi konumu itibarıyla farklı kültürlerle, farklı medeniyetlere beşiklik etmesi dolayısıyla çok büyük avantajlara sahip olmasıdır. İşte bu avantajlar diğer komşu ülkelerin gözünde Türkiye’yi değerli kılmaktadır. Bu nedenle tüm dünyadan olduğu gibi özellikle bölge ülkelerden Türkiye’ye gelen yabancı sayısı gitgide artmaktadır. Gerek Türkiye’nin kültürünü ve insanlarını yakından tanımak amacıyla gerek burada ticaret yapmak ya da eğitim görmek amacıyla gün geçtikçe daha çok insan Türkiye’yi ziyaret etmekte, hatta burada yaşamaya başlamaktadır. Bu insanlar Türkiye’ye geçici ya da kalıcı olarak her ne sebeple gelmiş olurlarsa olsunlar Türk dilini bilmemek onların Türkiye’de karşılaştıkları en büyük zorluk olmuştur. Bu durum özellikle Türkiye’de kalıcı olanlar için Türk dilini öğrenmeyi zorunlu kılmıştır (Özyürek, 2009: 3).

Türkiye’de Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde üniversitelerin Türkçe öğretim merkezleri açmaları ve bu merkezlerde okutulacak kitapları hazırlatmaları yanında lisansüstü

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

çalışmalar da yürütmektedirler. Bu gün Türkiye’de birçok üniversitenin bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi ile ilgili anabilim dalları açılmış ve çok sayıda yüksek lisans ve doktora çalışması yaptırılmaktadır. Örnek olması açısından bu çalışmalardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Erol Barın (1992). Yabancılara Türkçenin öğretiminde bir metod denemesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gülser Akdoğan (1993). Yabancıların Türkçe Öğretiminde Ad Durum ve Çekim Açısından Sık Rastlanan Yanlışlar ve Nedenleri (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sami Balcı (1994). Türkçe'nin anadili ve yabancı dil olarak öğretimi üzerine bir araştırma (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ramazan Zengin (1995). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde alıştırmalar (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şükran Dilidüzgün (1995). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazınsal metinler (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İbrahim Dilek (1995). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde özgün metinlerle çalışma yolları. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sergül Ersoy (1997). Türkçe öğrenen Yabancıların Yazılı Anlatım Yanlışlarının Dil Bilgisi Açısından Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erol Barın (1998). Grameri Türkçe olan topluluklara Türkiye Türkçesinin öğretimi (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mehmet Hâdi Benhür (2002). Türkçenin Yabancılara Öğretiminde Tartışılmayan Ana Kavramlar (Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Derya Yaylı (2004). Göreve dayalı öğrenme yönteminin Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde uygulanması ve bu uygulamaya ilişkin öğrenci görüşleri (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Betül Tarhan (2005). Kendi kendine dil öğrenme modeli ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Didem Apaydın (2007). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sözcük Öğretimi Üzerine Bir Yöntem Denemesi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hüseyin Duru (2009). Atasözleri ve Deyimlerin Yabancılara Öğretilmesinde Yöntem ve Teknikler (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başak Uysal (2009). Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğretimi Programları ve Örnek Kitapların Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Neslihan Küçükler (2010) Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik, sanatsal uyaranlarla yapılandırılmış etkinlikler üzerine bir model önerisi (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

Serpil Özdemir (2010). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde halk hikâyelerinden yararlanma (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Duygu Nihal Eker (2010). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen özerkliği (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Türkiye’de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi için hazırlanan Ders Kitapları

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan birçok çalışma bulunmaktadır. Erdem, yaptığı bir kaynakça denemesinde (2009) ve Açık, sunduğu bir bildiri (2008) bu konu ile ilgili o ana kadar yapılan çalışmaları toplu vermişlerdir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili temel çalışmalardan bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Ana Dilim Türkçe (6 kitap), Dilset Yayınevi, İstanbul.

Çağdaş Yöntemlerle Yabancılar İçin Türkçe I-II (Mehmet Yılmaz; Fazilet Yalçın Özenç, 2005-2006, İstanbul.

Easy Turkish Course (Fono Yayınları).

Ebru Türkçe Öğretim Seti (8 kitap), Dilset Yayınevi, İstanbul.

Elementary Turkish (Kurtuluş Öztopçu).

Gökkuşluğu Türkçe Öğretim Seti (21 kitap), Gökkuşluğu Türkçe Öğretmen Kitabı, Dilset Yayınevi, İstanbul.

Güneş - Türkçe Öğreniyoruz Ders Kitabı 1-4 (Temel, orta, yüksek, ileri düzey); *Güneş - Türkçe Öğreniyoruz Çalışma Kitabı* 1-4 (Temel, orta, yüksek, ileri düzey). (Özbay Murat ve Temizyürek Fahri). 2007. Ankara: Özel Matbaası (TİKA Yayını).

Güzel Türkçeyi Öğreniyorum Öğrenci Kitabı 1, 2, 3 (Nurettin Koç (1988). İstanbul, İnkılâp Kitabevi Yayınları.

Hitit Yabancılar İçin Türkçe 1-2; Hitit Çalışma Kitabı 1-2, Ankara Üniversitesi TÖMER Yayını (Ankara Üniversitesi Basımevi), Ankara 2002.

Makedonlar İçin Türkçe (Çiğdem Ülker, 2008. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları).

Modern Turkish Yabancılar İçin Türkçe Dersleri (CD’li) (Orhan B. Doğan, 1999), İstanbul, Beşir Yayınevi.

Practical Course in Turkish (Mufit Yıldırımsalp).

Samanyolu Türkçe Öğretim Seti (4 kitap), Dilset Yayınevi, İstanbul.

Sevgi Dili Türkçe (2 kitap), Dilset Yayınevi, İstanbul.

Turkish For Foreigners: Yabancılar İçin Türkçe 1, 2 (Hikmet Sebüktekin; İstanbul, 2006, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları).

Turkish Grammar. (Lewis, G. L., 1967). Oxford: Oxford University Pres.

Turkish Language Course for Complete Beginners (Mirici, İ. Hakkı, Saka, Özlem, Genç, Binnur, Glover, Philip, 2007, Ankara, Gazi Kitabevi.

Turkish. (Karnfilt, J., 1997. London: Routledge.

Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi (Revised Edition in 2 volumes) (Kurtuluş Öztopçu, 2009, Santa Monica-İstanbul).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

- Türkçe Dinleyelim* (Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi).
- Türkçe Konuşmak İstiyorum: Yabancılar İçin İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri*, Yakup Kavas, 2004), İstanbul, Alfa Yayınları.
- Türkçe Öğrenelim 1, 2, 3, 4, Let's Learn Turkish* (Mehmet Hengirmen, Ankara, 2009).
- Türkçe Öğreniyoruz 1, 2, 3, 4, 5, 6* (M. Hengirmen, N. Koç; Engin Yayınları).
- Türkçe/Turkish* (Boğaziçi Üniversitesi Dil Merkezi).
- Türkçe'nin Kapıları / Yabancılar İçin Türkçe (Cd Ekli)* (Yusuf Polat,2008, İstanbul, Kurmay Basım Dağıtım.
- Türkçenin Yapısı Dizisi* (Boğaziçi Üniversitesi Yayınları).
- Türkçenin Yapısı- I Sesbilimi* (Sumru Özsoy B.Ü. Dil Merkezi).
- Türkçeye Doğru 1, 2, 3* (Gürkan Vural, Selt publishing).
- Turkofoni Türkçe Öğren 1, 2, 3, 4, 5, 6* (Turkofoni Yayınları).
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi* (Özgür Aydın, 1996).
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Dizisi* (Sumru Özsoy; Boğaziçi Üniversitesi Yayınları).
- Yabancılar İçin Betimlemelerle Türkçe Dilbilgisi Alıştırmaları*, (Polat, Yusuf, Abeş, Gökay, Akgüner Bulut Ebru, 2006, İstanbul, Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Yabancılar İçin Dilbilgisi* (N. Koç, İnkılap Kitabevi).
- Yabancılar için Türkçe – Türkçenin Kapıları* (Alıştırma Kitabı, İkinci Baskı; Yusuf Polat, Ankara: Kurmay Yayınları).
- Yabancılar İçin Türkçe 1, 2, 3, 4* (Şeref Yılmaz, Halil Aslantaş; Sürat Yayınları).
- Yabancılar için Türkçe 1-2; Türkçe Dil Bilgisi; TCS - YÖS Türkçe Deneme Sınavları*, Gazi Üniversitesi TÖMER Yayını, (Uyum Ajans / Gözdem Ofset), Ankara 2006.
- Yabancılar için Türkçe Dersleri : konuşma okuma* (Kenan Akyüz, 1965). Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Yabancılar için Türkçe Dersleri: Gramer* (Selahattin Olcay, 1963). Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Yabancılar İçin Türkçe Dil Bilgisi – Temel Seviye* (Hüseyin Duru, 2008. İstanbul: Ebruli Ajans Yayınları).
- Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi* (Zülfikar, Hamza (1969), Ankara Üniversitesi Türkçe Kursu Yayınları: IV (Genişletilmiş 2. baskı 1976, 3. baskı 1980) Ankara.
- Yabancılar İçin Türkçe Dilbilgisi, Turkish Grammar For Foreign Students* (Mehmet Hengirmen, Ankara, 1999). Ankara, Engin Yayınevi.
- Yabancılar için Türkçe-İngilizce Açıklamalı Türkçe Dersleri* (Kaya Can, 1983. Ankara: ODTÜ Yayınları).
- Yabancılar Türkçe Dersleri* (2. Cilt, Sermet Sami Uysal, 1979), İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Okulu Yayınları, İstanbul.
- Yabancılar Türkçe Dersleri* (S. Sami Uysal; Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

Yabancılar Türkçe Öğretim Kılavuzu – Temel Seviye (Mustafa Arslan, 2010. Sarajevo: IBU Publications).

Yabancılar Türkçe Öğretimi (Yaylı, Derya ve Bayyurt, Yasemin vd. 2009). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yeni Öğrenenler için Gökkuşağı Türkçe Ders Kitabı 1-2; Türkçe Çalışma Kitabı 1-2; Türkçe Dil Bilgisi 1-2. (Öztürk Tuncay; Akçay Sezgin; Yiğit Abdullah; Taşdemir Ercan; Başak Serkan, 2005). İstanbul: Dilset Yayınları.

Yurt Dışındaki İşçi Çocukları İçin Türkçe – Türk Kültürü ile Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı. (MEB: Millî Eğitim Bakanlığı, 1986). Ankara: Millî Eğitim Basımevi.

Türkiye dışında Yabancılar Türkçe Öğretimi Çalışmaları

Türkiye'nin dünya üzerindeki etkinliklerinin yaygınlaşması ve Türkçenin Türkiye sınırlarında olduğu gibi yurt dışında da Türk uyruklu öğrencilerle birlikte yabancılar Türkçe öğretimi her geçen gün canlanmaktadır. Yabancılar Türkçe öğretimi çalışmaları yukarıda da ifade edildiği gibi bir yandan Türkiye Cumhuriyeti resmî kurumları tarafından, diğer yandan da özel kurum veya kuruluşlar aracılığıyla açılan okullar tarafından yürütülmektedir.

Osmanlı Devleti'nin genişlemesi, büyümesi, güçlenmesi, yükselmesi ve bir cihan devleti olması dolayısıyla batılılar da Türkçe öğrenme ve kendi kullandıkları Latin alfabesiyle Türkçe okuyup yazma ihtiyacı duymaya başlamışlardır. Avrupa'da Türkçenin öğrenilmesi ve öğretilmesi için araç olarak Türkçe öğretimiyle ilgili eserler yazılıp basılmaya başlamıştır. 1533 yılında Filippo Argenti adlı bir İtalyan yabancılar Türkçe öğretmek üzere *Regola delnparlare turcho* adlı bir Türkçe konuşma kitabı hazırlamıştır. 1611 yılında Pietro Ferraguta adlı bir başka İtalyan *Grammatica turca* adlı bir Türkçe dil bilgisi kitabı yazmıştır. Ama bu çalışma bastırılmamıştır. 1612 yılında Hieronmus Megiser adlı bir Alman papazı Leipzig'de *Institutionum language turcicae libri quatuor* adlı kitabı yayımlamıştır. Avrupa'da basılmış ilk Türkçe grameri sayılan bu kitapta Türkçe yazmak için oldukça kolay anlaşılabilen bir çeviri yazı kullanılmıştır. Fransa 1699 yılında, her üç yılda bir 6-9 yaşları arasında çocuklardan Türkçe öğrenmek üzere İstanbul'a göndermeye karar vermiş ve İstanbul'daki Fransız Elçiliği, Fransızlara Türkçe öğretmek üzere yeni bir kitap (*Grammarie turque ou Methode courte et facile pour apprendre la langue turque*, Türkçe gramer. Türkçeyi kısa yoldan ve kolayca öğrenme metodu) hazırlatmıştır (Karakuş, 2006: 25-27).

20. yüzyılın başlarında gelişen siyasî ve askerî olaylar Türklerle Avrupalıları daha fazla münasebete zorlamıştır. Türkolojiyi ilim sahası olarak seçen Julius Nemet'in *Türkische Grammatik* (1916) adlı eseri ile Jean Deny'in *Grammaire de la Langue Turque* (1921) adlı eseri, Birinci Dünya Savaşı'nda yoğunlaşan Türk-Avrupa ilişkileri sonucunda ortaya çıkan ihtiyaçtan dolayı yayımlanmıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında Nemet'in, Almanlara Türkçeyi öğretmek üzere hazırladığı *Türkische Grammatik*, *Türkisches Übungsbuch*, *Türkisches Lesebuch*, *Türkisches-Deutsches Gesprächbuch* adlı dört eseri 1916-1917 yıllarında yayımlanmıştır (Karakuş, 2006: 48).

Avrupa'da Türkçenin ikinci dil ortamında anadili olarak öğretimi iş göçünden sonra başlamıştır. Dil öğretimi alanında birtakım gelişmeler sonucunda Fransa ve Hollanda gibi bazı Batı Avrupa orta öğretim kurumlarında Türkçe yabancı dil olarak öğretilmektedir. Batı Avrupa'da anadili Türkçe olmayan çocuklar arasında Türkçenin çok yüksek bir statüsü vardır. Türkçe Almanya'da yaşayan birçok aile için iletişim dilidir. İki dil konuşan ikinci ve üçüncü kuşakların artması Türkçenin statüsünü daha da yükseltecektir (Yağmur, 2006: 32-37).

Orta Asya'dan Batı Avrupa'ya giden yolda bulunan bir ülke olan Polonya'nın jeopolitik konumu, Türkçe konuşan halklarla yakın temas içinde olmasında en büyük etkenlerden biridir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

Polonya ile Türk kabileleri arasındaki erken dönem temaslarda Kıpçak grubu dilleri kullanılıyordu. Daha 14. yüzyılda oldukça büyük Tatar ve Karaim grupları Litvanya ve Polonya topraklarında yerleşmişti. Konuşma ve yazma Türkçesi bilgisi, Osmanlı İmparatorluğu ile yürütülen siyasi temaslarda temel bir unsurdur. Kraliyet elçisi sözlü çevirmen yetiştirmek ve çalıştırmak zorundaydı. Bu sözlü çevirmenleri eğitmek için Kral Sigismund August (1520-1572), Batı Avrupa ülkelerini örnek alarak, Türkiye'ye gençler gönderme kararı aldı. Bu, kraliyet finansmanı ile sözlü çevirmen yetiştirme işi çok iyi sonuçlar verdi. Bu sözlü çevirmenlerin çoğu Türkçeyi çok iyi öğrendiler, hatta bazıları çok iyi Türkologlar oldular. Örneğin Türkçeden pek çok eser çeviren Samuel Otwinowski gibi. Türkçe öğretimi sisteminde önemli bir değişim, hayatının yarısını Polonya'da geçiren François Mesignen, Lehçe adıyla Franciszek Meninski (1623-1698) adlı kişinin çalışmaları sayesinde olmuştur. Kraliyet sefaretinde Türkçe sözlü çevirmen olarak görev yapan, daha sonra Polonya'nın Osmanlı Sarayına elçi olarak gönderilen Meninski, Viyana'da 1680 yılında basılan dünyaca ünlü Türkçe sözlüğün yazarıdır (Türkçe-Arapça-Farsça Sözlük). 1919 senesinde Krakov'daki Jagellon Üniversitesi'nde Profesör Tadeusz Kowalski tarafından ilk Türkoloji kürsüsü kuruldu. Son olarak da 1935 senesinde Varşova'daki Doğu Çalışmaları Enstitüsü açıldı. Türkoloji kürsüsünün başkanlığına, Türkçe çalışmalarının çeşitli alanlarında -Osmanlı Türkçesi ve eski Kıpçak dilleri dâhil- dünyaca ünlü bir uzman olan Profesör Ananiasz Zajaczkowski atandı. Türkçe öğretim programı Zajaczkowski'nin de mezun olduğu Jagellon Üniversitesi'ndeki sisteme dayandırıldı. Türkçe öğretiminde ve öğreniminde kullanılan bilimsel ve didaktik araçlar, öğrencilere hem dilin pratik kullanımları açısından, hem de modern Türkiye üzerine çeşitli uzmanlık alanlarında çalışacak bir temel verme açısından önemli bir eğitim kaynağı olmaktadır (Majda, 2001).

Türk dilinde eğitim, 1912 yılına dek Osmanlı İmparatorluğu döneminde, az çok Bosna-Hersek'te daha çok Türk ulusunun kabarıp sayıda yaşadığı Kosova ve Makedonya bölgelerinde sibyan okullarında ve medreselerde yapılmıştır. XIX. yüzyılın sonlarında bu dini mekteplerden başka iptidai (ilkokul), rüştiye (ortaokul), idadiye (lise) ve darülmualimlerde (öğretmen okullarında) de bu dille eğitim sürdürülmüştür. 1945'te Makedonya Cumhuriyeti'nde Türk dilinde hem "Birlik" gazetesi yayımlanmaya, hem de Türk okulları çalışmaya başladı. 1950 yılında Bosna-Hersek'in başşehri Sarajevo'da Şarkiyat Enstitüsü'nün kurulmasıyla Felsefe Fakültesi'nde Şarkiyat Bölümü de açıldı. 1951 yılından itibaren Makedonya Cumhuriyeti'nde olduğu gibi Kosova Özerk Bölgesi'nde de ilk ve ortaokullarda Türk dilinde eğitim görülmeye başlandı. Daha ileride Türk dilinde Öğretmen ve Yüksek Pedagoji Okulu da açıldı. Daha sonra bu yüksek pedagoji okulları kapatılarak onların yerine 1972 yılında Priştine Üniversitesi Felsefe Fakültesi'nde Şarkiyat Bölümü, Üsküp'te 1976 yılında Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 1988 yılında ise yine Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi'nde ayrıca Türk Dili ve Edebiyatı Kürsüsü açılıp çalışmalarına başladı. Bu bölüm ve kürsülerde Türk öğrencilere Türk dilinde, Arnavut ve Boşnak öğrencilere ise Arnavut ve Sırp dilinde Türk dili ve edebiyatı dersleri verilmiştir. 2001/02 okul yılında ise Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi'nde Türk dili, dünya dili olarak öteki dünya dilleri arasına girmiştir. Bu nedenle Kosova'da Türkçenin öğretimi: 1. Ana dil olarak, 2. Yabancı dil olarak 3. Dünya dili olarak üç yönde yapılmaktadır. Kosova'da 'Gora' denilen bölgede yüzünü aşkın Goralı ve Torbeşler adlarıyla anılan Slavlaşmış Pomaklar da yaşamaktadır. Bunların ana dilleri Sırpça, Makedonca ve Bulgarca karışımından oluşan bir Slav dilidir. Fakat bunların çoğu kendilerini -Hun, Avar ve Kumanlar'dan kaldıklarını bildikleri için- Türk hissetmektedirler ve "Biz o ulustanız ama o ulusun dilini bilmiyoruz" demektedirler. 50 yıl öncesine dek yaşlı Goralılar Türkçeyi iyi konuşanlar idi. Bu nedenle bu yıl Goralıların çoğu çocuğu Türkçeyi öğrenmeye hevesliler ve böylece Prizren'de bulunan BAL-TAM (Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi) girişimi ile bu merkez Priştine Üniversitesi Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve AKV (Anadolu Kalkınma Vakfı) İşbirliğiyle bu yıl Gora'nın Brot ve Restelitca köylerinde I. Sınıftan VIII. Sınıfa dek öğrencilere sekiz grupta Türkçe kursu açılmıştır. Priştine Üniversitesi, Filoloji Fakültesi

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011*

Dekanlığı'nca Türk Dili dünya dili olarak kabul edilmiştir. Bu yüzden bu okul yılında ve sonraki yıllarda hangi bölümde olursa olsun öğrenciler Türk dilini seçip öğrenebilirler. Bu her öğrencinin isteğine bağlıdır (Hafız, 2001).

Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla bağımsızlıklarını ilân eden beş Türk Cumhuriyeti (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan) dünya devletlerince tanınarak uluslar arası arenada yerlerini aldılar. Bağımsızlık sonrası, Türk dünyası aydınları arasında ortak alfabe ve daha ileri bir aşama olarak ortak dil fikirleri gün ışığına çıkarılır ve bu yolda yeniden çalışmalar başlar. Bu gün Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinden sadece Kazakistan ve Kırgızistan, Lâtin harflerini kabul etmemiş durumdadır (Özyürek, 2009: 5).

2005 yılından itibaren Kazakistan Eğitim Müfredatında yer almasıyla Türkçe, Kazak mekteplerinde planlı olarak seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Türkçe 5. sınıftan itibaren seçmeli ders olarak seçilebilmektedir ve şu an Türkçe 3 kurda öğretilmektedir (Özbal, 2010):

I. Temel kur bu düzeydeki temel hedef öğrencinin günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde Türkçeyi kullanabilmesidir.

II. Orta kur bu düzeyde hedef çevreyle iletişim kurabilme, soyut konulardan konuşabilme, film, sinema, tiyatro izleme ve anlama hedeflenmektedir.

III. Yüksek kurda öğrencinin çok rahat bir şekilde konuşabilmesi, ülke sorunları hakkında fikir alışverişi yapabilmesi gerekmektedir.

İran'da resmî olarak Türkçe öğretimi, Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği'nin öncülüğünde 1993 yılında Tahran'da Türkçe Öğretim Merkezi'nin kurulmasıyla başlar. Türkçe Öğretim Merkezinin Kütüphanesi bulunmaktadır ve bu kütüphaneden daha çok Türkiye ile ilgilenen öğrenciler, Türkiye hakkında yüksek lisans ve doktora düzeyinde çalışma yapan araştırmacılar, gazetelerde makale yazan ve Türkçe kitapları Farsçaya çevirmek isteyen İranlılar, istifade etmektedir. Türkçe öğretim merkezinde ders araç ve gereçleri olarak TÖMER'in Hitit ve TİKA'nın Orhun Serisi Türkçe öğrenim kitaplarından yararlanılmaktadır (Temizel, 2009: 549) İran'da resmî olarak Türkçe ve Türk edebiyatının öğretiminin yapıldığı ikinci mekân, Tahran Allame-i Tabatabâi Üniversitesi Fars Edebiyatı ve Yabancı Diller Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüdür (Temizel, 2009: 548-549).

2001 yılında yapılan Avrupa'da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sempozyumu'nda (25-26 Ekim 2001) farklı ülkelerde yapılan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimiyle ilgili çok sayıda bildiri sunulmuştur. Melikli (2001) Rusya; Kopatcheva (2001), Belarus; Lane (2001), Çek Cumhuriyeti; Gurgenidze (2001), Gürcistan; Filan (2001), Bosna; Duindam (2001), Hollanda; Celnarova (2001), Slovakya ve Halymonenko (2001) bunlar arasında sayılabilir. Bu çalışmalara <http://www.turkceogretimi.com> internet erişim adresinden erişilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mehmet Hengirmen, *Türkiye'de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Kurumlar ve Eğitim Araçları* adlı makalesinde yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan problemlerin temelinde, Türkçenin problem ve sıkıntılarını; hangi kural ve yöntemler çerçevesinde dil öğretiminin yapılabileceğini belirleyen bir dil akademisinin Türkiye'de olmayışının yattığını belirtir (Özyürek, 2009: 6).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/3 Summer 2011

Ülkemizdeki uygulamaya göz attığımızda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde bir yöntem sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu alan genellikle üniversitelerin yabancı dil bölümlerinde, yabancı dil öğrenimi görmüş kişilerle ya da Türk dili ve edebiyatı okumuş ama yabancı dil bilgisi olan kişilerle doldurulmaktadır. Bugün Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bilişim teknolojilerinden yararlanabilen eğitimcilere ihtiyaç olduğu açıktır (Büyükaslan, 2007: 4).

Yusuf Çotuksöken, 'Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi' adlı makalesinde Türkçeyi öğreten kişilerin yeterince profesyonel olmadıklarını belirtmiştir. Yabancılar Türkçeyi öğreten ders kitaplarının yeterli olmayışından ve değişen, gelişen dil öğretim yöntemlerinin takip edilemiyor olmasından yakınmıştır.7 Aslında bu problem de yine Türkiye'de bir dil akademisinin olmayışından kaynaklanmaktadır. Metin Şahin'e göre, yabancılar Türkçeyi öğreten kadronun genellikle eğitimden geçmemiş kişiler olması ve bunların bu görevi geçici olarak üstlenmeleri Türkçe öğretim işinin bilinçli bir şekilde yapılamayışına neden olan bir başka problemdir (akt. Özyürek, 2009: 6).

Türkiye'nin içinde bulunduğu konum itibarıyla Türkçenin yabancılar için öğretilmesi ihtiyacı her geçen gün biraz daha artmaktadır. Bugün bu ihtiyaç gerek Türkiye'de bulunan yabancılar için gerekse Türkiye dışında Türkçe öğrenmek isteyen yabancılar için daha da belirginleşmiştir. Bu nedenle Türkçenin yabancılar için öğretimi konusu, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Bunun için yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik kayda değer araştırma ve incelemeler yapılmalıdır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, ayrı bir disiplin olarak görülmeli ve bu alanda kullanılacak bir eğitim programının hazırlanmalıdır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görevlendirilecek eğitimcilerin donanımlı olmasına ve verilen eğitimin çağdaş dünyadakine paralel yürütülmesine önem verilmelidir.

Bu gün yabancı dil olarak Türkçe, geleneksel yöntemler bir kenara bırakılarak çağdaş yaklaşım, yöntem ve tekniklerin kullanımına dayalı, uygun materyallerle zenginleştirilmiş ve kültürel unsurlarla desteklenmiş çok uyarınlı öğretim ortamlarında gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AÇIK, Fatma (2008). Türkiye'de Yabancılar Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu Bildirisi. Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, Lefkoşa.
- ADALI, Oya (1983). Ana Dili Olarak Türkçe Öğretimi Üstüne. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 379, 31-35.
- ADIGÜZEL, M. Sani (2009). Kaşgarlı Mahmut'un Türkçe Öğretim Yöntemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 27-35.
- AKYÜZ, Yahya (1994). *Türk Eğitim Tarihi* (5. Baskı). İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- BARIN, Erol (2009). Yabancılar Türkçe Öğretimi Amacıyla Yazılan 'Ecnebilere Mahsus' Elifbâ Kitabı Üzerine. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 121-136.
- BAYRAKTAR, Nesrin (2003). Yabancılar Türkçe Öğretiminin Tarihsel Gelişimi. *Dil Dergisi*, 119, 58-71.

- BÖLÜKBAŞ, Fatma (2004). Yansıtıcı Öğretim ile Yabancı Dil olarak Türkçe Öğretimi. *Dil Dergisi*, 126, 19-28.
- BÜYÜKASLAN, Ali (2007). Yabancı Dil Türkçenin Öğretilmesinde Yeni Yöntemler: Bilisim Uygulamaları, Çözüm Önerileri. Department D'études Turques Turcologue u-strasbourg, Strasbourg.
- ERDEM, İlhan (2009). Yabancılara Türkçe Öğretimiyle İlgili Bir Kaynakça Denemesi. *Turkish Studies*, 4/3, 888-937.
- GİRMEN, Pınar; KAYA, M. Fatih ve BAYRAK, Emel (2010). Türkçe Eğitimi Alanında Yaşanan Sorunların Lisansüstü Tezlere Dayalı Olarak Belirlenmesi. *9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*. s. 133-138, Elazığ, (<http://usos2010.firat.edu.tr/bildiriler/pdfs/201.pdf>).
- GÖÇER, Ali (2009_a). Türkiye'de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Lise Öğrencilerinin Hedef Dile Karşı Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies*, 4/8, 1288-1313.
- GÖÇER, Ali (2009_b). Türkiye'de Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Uygulamalarına Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Dil Dergisi*, 145, 28-47.
- HAFIZ, Nimetullah (2001). Eski Yugoslavya Bölgelerinde Türkçe'nin Öğretimi. *Avrupa'da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sempozyumu* - 25-26 Ekim 2001. (İnternet erişim adresi: <http://www.turkceogretimi.com/yabancilara-turkce-ogretimi/polonya-da-turk-dili-ogretimi-tarihcesi>. Erişim tarihi 26.06.2011).
- HENGİRMEN, Mehmet (1993). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi. *Dil Dergisi*, 10, 5-9.
- KARAKUŞ, İdris (2006). *Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KARAMANLIOĞLU, Ali Fehmi (1994). *Kıpçak Türkçesi Grameri*. Ankara : Türk Dil Kurumu Yayınları.
- MAJDA, Tadeusz (2001). Polonya'da Türk Dili Öğretimi Tarihçesi. *Avrupa'da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sempozyumu* - 25-26 Ekim 2001. (İnternet erişim adresi: <http://www.turkceogretimi.com/yabancilara-turkce-ogretimi/polonya-da-turk-dili-ogretimi-tarihcesi>. Erişim tarihi 26.06.2011).
- ÖZBAL, Mehmet (2010). Kazak Mekteplerinde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi. Ahmedi İskakof'un Doğumunun 100. Yılında Millet ve Pedagoji Konulu Uluslararası Konferans Bildirisi, Kazakistan Almatı Abay Üniversitesi. (İnternet erişim adresi: <http://www.belgeler.com/blg/29vk/kazak-mekteplerinde-yabanci-dil-olarak-turkce-ogretimi>, erişim tarihi: 04.05.2011).
- ÖZBAY, Murat (2002). Kültür Aktarımı Açısından Türkçe Öğretimi. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 602, 112-120.
- ÖZYÜREK, Rasim (2009). Türk Devlet Ve Topluluklarından Gelen Türk Soylu Yabancı Öğrencilerin Türkçe Öğreniminde Karşılaştığı Problemler. *Turkish Studies*, 4/3, 1819-1861.
- TEMİZEL, Ali (2007). İran'da Türkçe Öğretimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 547-560.

-
- TİRYAKİ, Esra Nur (2011). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Tarihî Bir Kaynak: “Ed-dürretü’l-mudiyye fi’l-lügati’t türkiyye. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 2011, 1(1).
- TÜM, Gülden (2010). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Drama Tekniğinin Rolü. *Turkish Studies*, 5/3, 1898-1920.
- UNGAN, Suat (2006). Avrupa Birliğinin Dil Öğretimine Karşı Tutumu ve Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 217-226.
- YAĞMUR, Kutlay (2006). Batı Avrupa’daki Türkçe Öğretiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Dil Dergisi*, 134, 31-48